

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидат юридичних наук Долинного Андрія Володимирович – на дисертаційне дослідження П'ятницького Андрія Васильовича «Адміністративно-правове забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. У світлі державотворчих процесів, що реалізуються в Україні, відбувається зміщення акцентів адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у бік забезпечення і гарантування прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, встановлення цивілізованого паритету між інтересами особи та держави. Одним із аспектів вирішення цієї проблеми є розмежування повноважень між судовими і виконавчими органами державної влади. Сутність цього питання полягає в тому, щоб здійснити реалізацію охорони і захисту законодавчо зафіксованих прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина з притаманними формами, методами з використанням специфічних способів, засобів, прийомів.

Виконавче провадження має свою нормативну регламентацію і здійснюється системою спеціальних суб'єктів. Провідне місце серед таких суб'єктів посідають державні органи, що мають специфічні повноваження у досліджуваній сфері.

На сьогоднішній день виконавче провадження вважається досить слабкою ланкою механізму захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, інтересів юридичних осіб та держави в цілому. Аналіз сучасного стану цієї діяльності показує, що значна кількість судових рішень не виконується роками, а за таких обставин, як відомо, судова влада є тільки декларативною гілкою державної влади, бо без належного виконання рішень суду та інших юрисдикційних органів її діяльність позбавлена будь-якого сенсу.

З огляду на це, перед сучасною правовою наукою постало надзвичайно актуальне та практично значиме завдання, пов'язане з удосконаленням

організаційно-правових засад реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні. Дослідження даного питання має науково-практичне значення, оскільки воно дозволить виявити та усунути прогалини в чинному законодавстві в указаній сфері, сприятиме його систематизації. Вирішення даних проблем, у свою чергу, сприятиме забезпеченню ефективного функціонування системи виконання судових рішень, а також належному захисту прав і свобод громадян.

Таким чином, необхідність удосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні, наявність прогалин у відповідному правовому регулюванні та відсутність предметних досліджень цих проблем обумовлюють актуальність обраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до основних положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 – 2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016 – 2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні, а також виробленню пропозицій щодо його покращення. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Науково-теоретичне підґрунтя для виконання

дослідження становлять праці вчених у галузі філософії, соціології, теорії держави і права, адміністративного права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дослідження є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що визначають правові засади реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні, а також законодавство деяких зарубіжних країн, досвід яких може бути використаний в Україні. Інформаційну та емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять узагальнення практики реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні, довідкові видання, статистичні матеріали. У ході підготовки дисертації автором використано власний досвід роботи.

Мета дисертаційного дослідження і сформульовані відповідно до неї **задачі** дозволили дисертанту визначити сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні, а також шляхи його удосконалення.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Належний ступінь обґрунтованості й достовірності результатів дослідження зумовлено досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційного дослідження. Обґрунтованість й достовірність результатів дослідження забезпечено використанням низки загальнонаукових і спеціальних методів пізнання: діалетичного, порівняльно-правового, історико-правового, логіко-семантичного, аналізу (у тому числі контент аналізу), синтезу, системно-структурного, тлумачення (герменевтики), дедукції та індукції, формально-юридичного та конкретно-соціологічного. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й виважено вирішити задачі, поставлені на початку дослідження.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко

виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що подане дисертаційне дослідження є однією з перших спроб після прийняття законів України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про виконавче провадження», що набрали чинність 5 жовтня 2016 року, комплексно, з використанням сучасних методів наукового пізнання визначити сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні та запропонувати авторське бачення шляхів їх удосконалення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Зокрема дисертантом уперше визначено поняття приватного виконавця як особи, яка володіє спеціальними вміннями та навичками, а також відповідно до законодавства України наділена всіма необхідними повноваженнями для того, щоб забезпечити ефективне та своєчасне виконання судових рішень (с. 20).

Крім того, на особливу увагу заслуговують такі результати дослідження:

- виокремленні здобувачем спеціальні принципи реалізації заходів примусового виконання судових рішень, до яких віднесено: принцип незалежності діяльності державного виконавця, справедливості, неупередженості та об'єктивності, рівності, диспозитивності, розумності строків реалізації заходів примусового виконання судового рішення, співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями, принцип оскарження дій виконавця (с. 59-62);

- висновок про те, що основні елементи механізму адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні можна поділити на такі блоки: 1) нормативно-правовий, який представлений сукупністю адміністративних нормативно-правових актів, які

визначають правові засади реалізації заходів примусового виконання судових рішень; 2) інституційно-організаційний (передбачає існування відповідних суб'єктів, а також організацію їх діяльності); 3) процедурний, який визначає алгоритм діяльності уповноважених суб'єктів під час реалізації заходів примусового виконання судових рішень (с. 66);

- обґрунтування дисертантом того, що створення виконавчих груп (у разі необхідності) є важливою передумовою для якісної реалізації заходів примусового виконання судових рішень, адже така співпраця між органами виконавчої служби, по-перше, дозволяє ефективно та оперативно реалізовувати заходи примусового виконання судових рішень на всій території України, по-друге, дозволяє виконавцям обмінюватись досвідом, що позитивно відображається на їх професійних якостях (с. 87);

- визначені здобувачем пропозиції щодо вдосконалення процедури стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника, а саме: встановити відповідальність роботодавця за навмисне скоєння вказаних вище дій, по-друге, боротись із цієї проблемою на рівні свідомості, постійно проводячи роз'яснювальні роботи із громадянами, роботодавцями, тощо (с. 96).

- визначення адміністративно-правового статусу суб'єктів реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні, під яким запропоновано розуміти сукупність встановлених нормами адміністративного права України елементів, які визначають положення цих суб'єктів по відношенню до інших учасників відповідного виконавчого провадження (с. 136);

- положення про те, що основними завданнями взаємодії між учасниками реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні є: забезпечення зв'язку між учасниками виконавчого провадження щодо примусового виконання судових рішень; забезпечення обміну всією необхідною інформацією між учасниками реалізації заходів примусового виконання судових рішень; створення всіх необхідних умов для реалізації учасниками своїх прав та обов'язків; забезпечення здійснення взаємного контролю між учасниками конкретного виконавчого провадження (с. 151);

- визначені дисертантом напрямки можливих шляхів запровадження позитивного досвіду країн світу щодо правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень, а саме: необхідно підвищувати престижність роботи виконавця, як державного, так і приватного; розширення повноважень виконавця (зокрема, державного) щодо можливості самостійно в он-лайн режимі списувати кошти з боржника задля погашення його заборгованості перед стягувачем (досвід Грузії); запровадити систему страхування (на прикладі Сполучених Штатів Америки); запровадити інститут медіації, що, в свою чергу, дозволить, по-перше, скоротити витрати на здійснення виконавчого провадження, по-друге, налагодити діалог між виконавцем та учасниками виконавчого провадження щодо примусового виконання судових рішень (с. 181-182).

- з'ясовані дисертантом додаткові підстави зупинення вчинення виконавчих дій щодо примусового виконання судових рішень, до яких віднесено наступні: 1) включення підприємства паливно-енергетичного комплексу до Реєстру підприємств паливно-енергетичного комплексу, які беруть участь у процедурі погашення заборгованості, яка виникла внаслідок розрахунків за енергоносії, з урахуванням дати заборгованості відповідно до Закону України «Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу»; 2) надіслання виконавчого документу до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів; 3) включення до списку підприємств, що виробляють, транспортують та постачають теплову енергію, надають послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води, підприємств централізованого водопостачання та водовідведення, що надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, послуги з постачання холодної води та послуги з водовідведення, тощо; 4) встановлення мораторію на звернення стягнення на активи боржника за зобов'язаннями підприємств залізничного транспорту, майно яких розміщене на території проведення антитерористичної операції, на

якій органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження (с. 106-107).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми.

Зокрема:

1. Визначений здобувачем перелік спеціальних принципів реалізації заходів примусового виконання судових рішень (с. 59-62) доцільно доповнити такими принципами, як обов'язковості вимог державного виконавця, своєчасності та гласності.

2. Вказуючи на відсутність законодавчого визначення категорії «особистих речей», що має важливе значення для примусового виконання судових рішень (с. 97), здобувачеві варто було б висловити власну позицію щодо її змісту.

3. Висновок дисертанта, що інституційно-організаційний блок елементів механізму адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень включає в себе створення суб'єктів, що уповноважені здійснювати такі функції, забезпечення гарантій діяльності цих суб'єктів, а також визначення організаційних засад їх роботи (с. 70-71), потребує доповнення такими елементами, як мета, завдання, повноваження, підконтрольність та підзвітність суб'єктів, уповноважених реалізовувати заходи примусового виконання судових рішень.

4. У розділі II «Особливості реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні на окремих стадіях виконавчого провадження» (с. 79-127) дисертантові варто було б розглянути також питання процедури оскарження дій чи рішень, пов'язаних з примусовим виконанням судових рішень.

5. Досліджуючи п. 3.2 «Вдосконалення взаємодії між учасниками

реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні» (с. 147-160), крім сторін, представників сторін, прокурорів, експертів, спеціалістів, перекладача, суб'єкта оціночної діяльності, дисертантові варто було б проаналізувати також взаємодію учасників виконавчого провадження із судами, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади.

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження в тому, що викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як основа для подальшого вивчення особливостей реалізації заходів примусового виконання судових рішень; правотворчості – під час опрацювання змін і доповнень до нормативно-правових актів, якими врегульовано діяльність щодо примусового виконання судових рішень; правозастосовній діяльності – з метою підвищення ефективності діяльності щодо примусового виконання судових рішень; освітньому процесі – під час підготовки підручників, навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право» й «Судові та правоохоронні органи»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Сумському державному університеті. Їх враховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора.

Повнота висвітлення результатів дослідження.

Основні положення дисертації відображені в авторефераті, публікаціях у наукових виданнях, а також оприлюднені на науково-практичних конференціях, що свідчить про ретельну роботу, проведена дисертантом в процесі наукового дослідження та його апробації.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Загальний висновок.

Вказане дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове забезпечення реалізації заходів примусового виконання судових рішень в Україні» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання — удосконалення адміністративно-правових засад реалізації заходів примусового виконання судових рішень. Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження повністю відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його автор — П'ятницький Андрій Васильович — заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
менеджер департаменту
організації служби
ТОВ «Охоронний Холдінг»
кандидат юридичних наук

А.В. Долинний

